

Hyvä elin- ja toimintaympäristö

Maakuntakaavoitus, liikennejärjestelmä ja ympäristö

Marko Tantt
Eira Rosberg

Maakuntakaavoitus

Maakuntakaavoitus on maakuntaliiton lakisääteinen tehtävä

- Kaavoitusta ohjaa [alueidenkäyttölaki](#) ja [maankäyttö- ja rakennusasetus](#)
- **Maakuntaliitto vastaa maakuntakaavan laatimisesta, seurannasta ja ajan tasalla pitämisestä**

Hallintosäännön mukaan

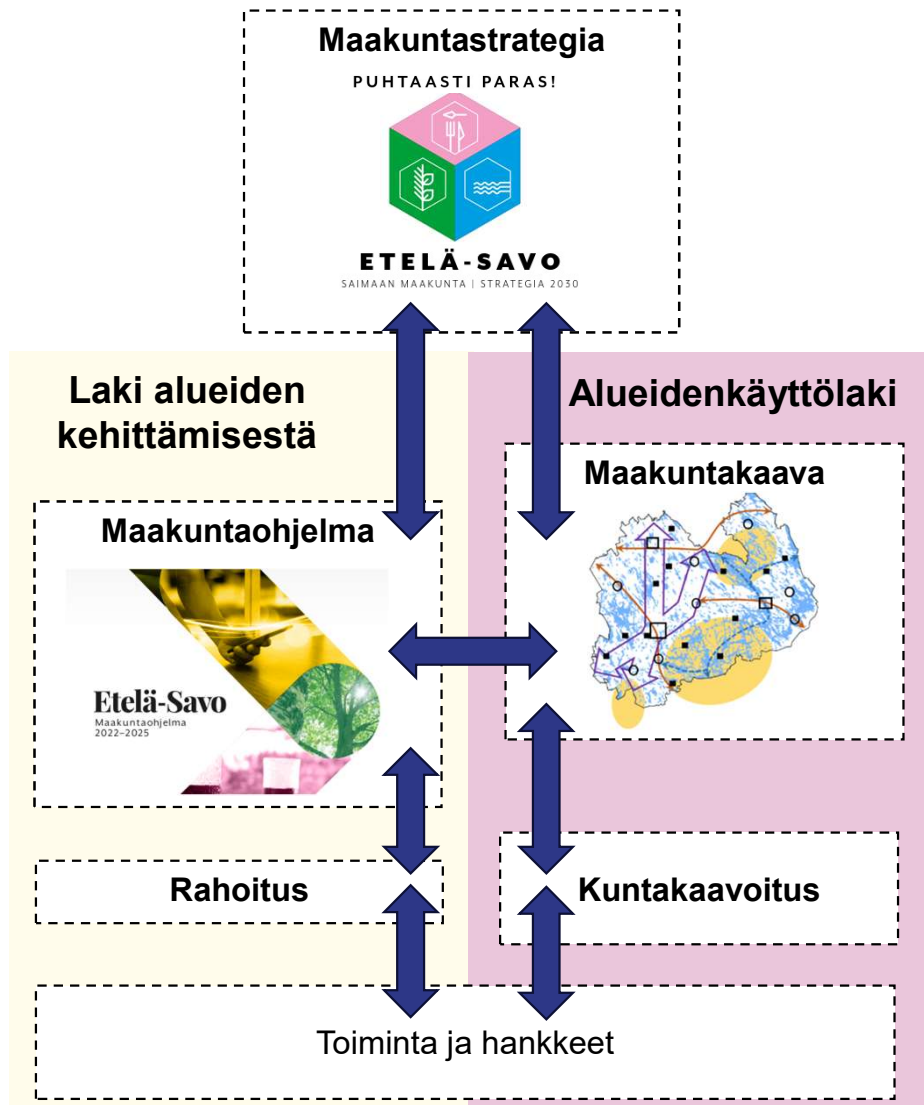
- **Maakuntavaltuusto** päättää maakuntakaavan laatimisesta ja hyväksyy kaavan
 - **Maakuntahallitus** päättää laadinnan vireillepanosta sekä laadinnan yhteydessä saatuihin lausuntoihin, mielipiteisiin ja muistutuksiin annettavista vastineista
 - **Maakuntahallitus** antaa selityksen maakuntavaltuuston päätöksestä tehdyn valituksen johdosta
- Maakuntavaltuusto on päättänyt 11.06.2025, että vireillä oleva 3. vaihemaakuntakaava laadintaakin kokonaismaakuntakaavan.

Petteri Orpon hallitusohjelman mukaisesti parhaillaan valmistellaan uutta alueidenkäyttölakia. Hallituksen esitys uudesta lainsäädännöstä annettaneen vielä vuoden 2025 aikana ja uusi laki astuisi voimaan vuoden 2026 aikana.

Uudistuksen yhtenä tavoitteena on vähentää maakuntakaavan yksityiskohtaisuutta ja oikeusvaikutuksia.

Keltaisissa laatikossa olevat on nostoja uuden lain luonnoksesta, joka oli lausunnoilla kesällä 2025.

Maakuntakaava on keskeinen osa maakunnan suunnittelujärjestelmää

Maakuntakaavassa esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita.

Lentokorkeus nousee seudullisista (useampaa kuin yhtä kuntaa) asioista maakunnallisesti merkittäviin kysymyksiin.

Kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin.

Maakunnalla "vapaat kädet" määritellä kaavasisältö ja tarkkuustaso lain mahdollistamissa rajoissa.

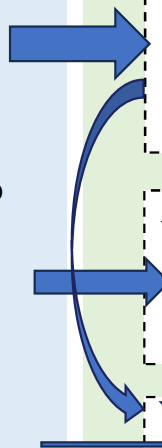
Maakuntakaava on ohjeena kuntakaavoitukselle ja muulle viranomaistoiminnalle

Valtakunnalliset
alueiden
käyttötavoitteet

Alueiden-
käyttölaki

Muu
Lainsäädäntö*

Valtioneuvosto
päättää

Maakuntakaava

Yleiskaava

Asemakaava

Ranta-
asemakaava

Maakunnan alueelle
Yleispiirteinen suunnitelma
Alueiden käytön ja yhdyskunta-
rakenteen periaatteet
Aikajänne 10+ vuotta
Maakunnan liitto laatii ja hyväksyy

Kunnan alueelle
Yleispiirteinen suunnitelma
yhdyskuntarakenteen ja maankäytön
yleispiirteinen ohjaaminen
Aikajänne 5-10 vuotta
Kunta laatii ja hyväksyy
Alueiden käytön yksityiskohtainen
suunnittelu
Kunta laatii ja hyväksyy
Loma-asutuksen suunnittelu
Maanomistaja laatii
Kunta hyväksyy

- Maakuntaliitto ohjaa kuntien kaavoitusta maakuntakaavassa osoitettujen periaatteiden pohjalta
- Kuntakaavat täsmentävät maakuntakaavassa osoitettuja ratkaisuja ja voivat tästä syystä jopa jossain määrin poiketa maakuntakaavasta
- Viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista.

Maakuntakaava on otettava huomioon kuntakaavoja laadittaessa.

Viranomaisten on katsottava, ettei toimenpiteillä olennaisesti vaikeuteta maakuntakaavan toteuttamista.

* mm. luonnonsuojelulaki, laki liikennejärjestelmästä ja maanteistä, vesilaki, ympäristönsuojelulaki, lunastuslaki, maa-aineslaki...

Lainsäädännön vaatimuksia maakuntakaavalle

- Kaavan on perustuttava **vaikutusten arviointiin** ja sen edellyttämään tarpeelliseen tietoon ja **selvityksiin**
- Alueidenkäytön suunnittelun tavoitteena on vuorovaikutteinen suunnittelu → osallisilla ja sidosryhmillä mahdollisuus antaa mielipiteensä kaavan sisällöistä ja kaava-aineistoista. Vuorovaikutusmenettelyistä ja osallisuudesta säädetty laissa ja asetuksessa.
- Maakuntakaavalla ei voida ohjata erityislainsäädännön piiriin kuuluvia asioita eikä luoda uusia suunnitteluvaateita tai lupamenettelyjä (mm. YVA-rajat, maa-aineslaki, metsälaki)

Maakuntakaavan sisältövaatimukset

- 1) alueidenkäytön taloudellisuuteen ja ekologiseen kestävyys ja aluerakenteen toimivuuteen;
- 2) **ilmastonmuutoksen hillintään ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseen;**
- 3) **liikennejärjestelmän toimivuuteen** sekä ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin;
- 4) luonnonvarojen kestävä käyttö edellytyksiin;
- 5) elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin;
- 6) maiseman, kulttuuriperinnön sekä **luonnon monimuotoisuuden** ja muiden luonnonarvojen vaalimiseen;
- 7) virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyyteen.

Voimassa olevat maakuntakaavat

- [Etelä-Savon maakuntakaava 2010](#)
- [Etelä-Savon 1. vaihemaakuntakaava](#)
- [Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaava](#)
- [Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaava](#) (voimassa maakuntahallituksen päätöksellä, ei lainvoimainen)

Vireillä olevat maakuntakaavat

- [Etelä-Savon 3. vaihemaakuntakaava](#), valtuusto päättänyt, että valmistelua jatketaan kokonaiskaavana → kokonaiskaavan käynnistäminen tapahtuu virallisesti alkuvuodesta 2026
- Tavoitteena saada kaava maakuntavaltuuston hyväksyttäväksi tällä valtuustokaudella

Maakunnan fyysinen ja digitaalinen saavutettavuus

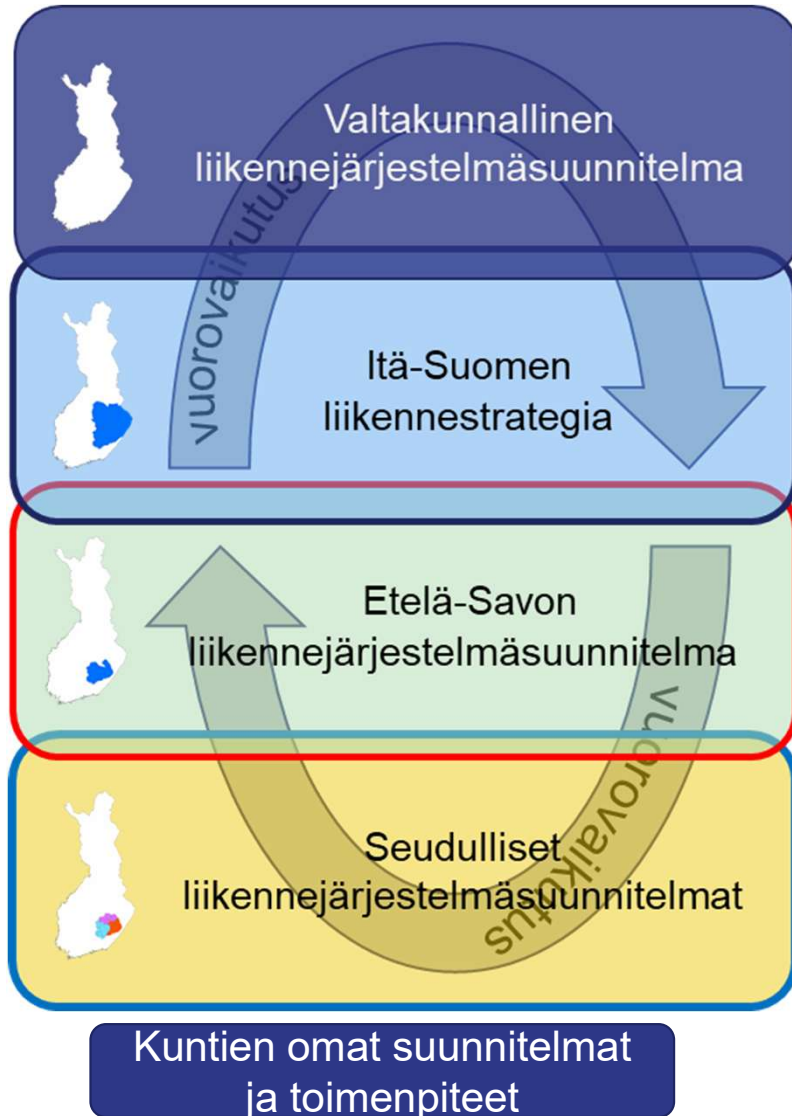

Etelä-Savon
maakuntaliitto

Liikennejärjestelmäsuunnittelu ja saavutettavuuden edistäminen ovat maakuntaliiton lakisääteisiä tehtäviä

- Maakuntaliitto edistää saavutettavuutta sekä vastaa maakunnan liikennejärjestelmäsuunnittelun yhteistyön johtamisesta ja suunnitelman yhteensovittamisesta maakunnan muiden suunnitelmien ja valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman. (Laki alueiden kehittämisestä § 17)
- **Liikennejärjestelmä = kaikki liikennemuodot kattava henkilö- ja tavaraliikenne + liikenneverkot + viestintäyhteydet + tieto + liikenteen palvelut, liikennevälineet + liikennettä ohjaavat järjestelmät**
- Liikennejärjestelmäsuunnittelu on **jatkuvaa ja vuorovaikutteista vaikutusten arviointiin** sekä viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteistyöhön perustuvaa suunnittelua. Liikennejärjestelmäsuunnittelun tavoitteena on **edistää toimivaa, turvallista ja kestävä** liikennejärjestelmää.

Liikennejärjestelmäsuunnittelun ja -työn toimintamallit

LVM laatii parlamentaarisen työryhmän ohjauksessa Valtioneuvosto hyväksyy antaa eduskunnalle selontekona Maakuntaliitto pyrkii vaikuttamaan lausunnoin ja edunvalvonnalla

Pohjois-Savon ELY vastaa laadinnasta Maakuntaliitto osallistuu aktiivisesti suunnitelman laadintaa Maakuntahallitus hyväksyy Itä-Suomen liikennestrategiaryhmä seuraa toteutumista

**Maakuntaliitto vastaa laadinnasta
Maakuntahallitus hyväksyy
Nimetään maakunnan kärkihankkeet, jotka ohjaavat edunvalvontaa ja toimintaa
Maakunnallinen liikennejärjestelmäryhmä seuraa**

Kunnat vastaavat laadinnasta yhdessä POS-ELYn kanssa Maakuntaliitto osallistuu aktiivisesti laadintaa Seudulliset aiesopimukset Seudulliset liikennejärjestelmätyöryhmät seuraavat toteutumista

Liikennejärjestelmäsuunnitelmilla ei ole kaavoihin verrattavia lakisääteisiä ohjaus- ja oikeusvaikutuksia.

Vaikuttaminen valtakunnan liikennepolitiikkaan, Väyläviraston (ja Traficom) ohjelmiin ja suunnitelmiin yhdessä Itä-Suomen maakuntien kanssa

Itä-Suomen neuvottelukunta

Pohjois-Savon liitto
Regional Council of Pohjois-Savo

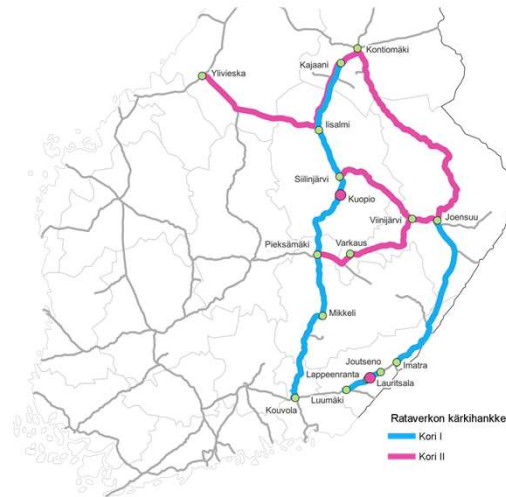
KAINUUN LIITTO

ETELÄ-KARJALAN LIITTO

POHJOIS-KARJALA
Maakuntaliitto

Itäisen Suomen erityispiirteet huomioivan liikennejärjestelmän kehittämisen kärjet

1. Perusväylänpidon rahoituksen nosto
2. Liikenteen palvelut ja viestintäyhteydet
3. Euroopan laajuista TEN-T liikenneverkkoa kehitettävä itäisessä Suomessa
4. Rataverkon ja tieverkon kehittämisen kärkihankkeet

Rataverkon kärkihankkeet (Kori I)

1. Karjalan radan välityskyvyn parantaminen, kehittäminen ja nopeudennosto

- Kaksoisraide välille Luumäki-Joutseno
- Radan parantamistoimenpiteet välillä Imatra-Joensuu

2. Savon radan välityskyvyn parantaminen, kehittäminen ja nopeudennosto

- Radan parantamistoimenpiteet ja nopeudennosto välillä Kouvola-Kuopio
- Radan parantamistoimenpiteet välillä Kuopio-Kajaani

Rataverkon kärkihankkeet (Kori II)

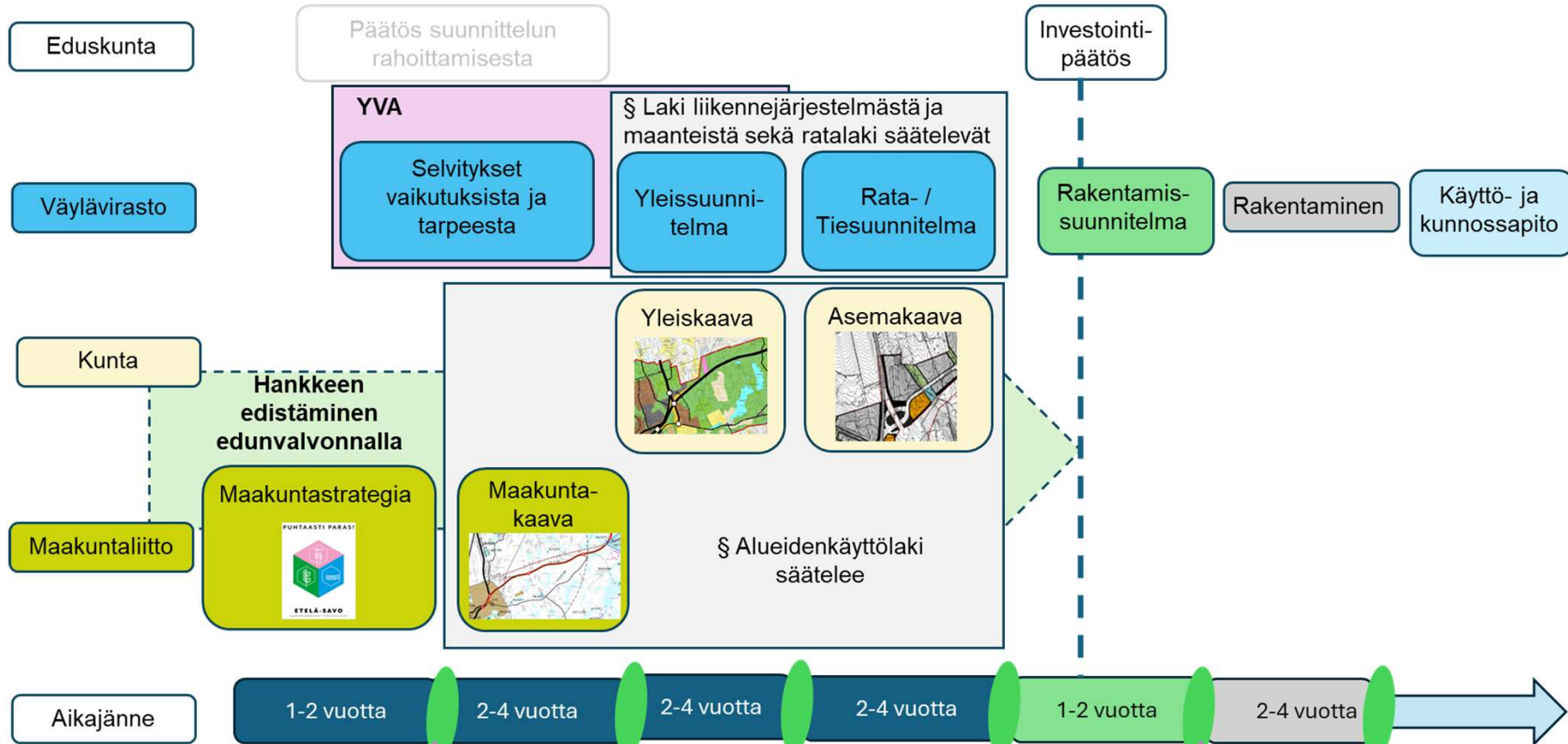
1. Ratasuunnitelmat valmiit

- Kuopion ratapihojen puuttuvat parantamistoimet
- Radan parantamistoimet välillä Kontiomäki-Iisalmi-Ylivieska

2. Jatkosuunnittelua vaativat

- Rataverkon välityskyvyn parantaminen ja sähköistys väleille:
Joensuu-Kontiomäki,
Joensuu-Varkaus-Pieksämäki ja
Joensuu-Viinijärvi-Siilinjärvi
- Lauritsalan ratapihan kehittäminen liikennöitäväksi nykyistä pidemmille junille

Rata- ja tiehankkeiden eteneminen, ideasta liikennöintiin vie 10 vuotta

Ajat kuvaava suunnitelmien laadintaan kuluvaa aikaa Edellisen vaiheen suunnitelman hyväksymisestä voi kulua useita vuosia ennen seuraavan vaiheen aloitusta. Valitukset eri vaiheissa lisäävät myös kuluvaa aikaa.

Liikennejärjestelmäsuunnitelmia

[Etelä-Savon liikennejärjestelmän kehittäminen \(päivitys 2024\)](#)

[Itä-Suomen liikennestrategia](#)

[Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma 2021–2032 \(päivitys käynnissä, suunnitelmaluonnos\)](#)

Maakuntaliiton rooli teemoissa ympäristö, ilmastonmuutos, luonto

Eira Rosberg, ympäristöasiantuntija, FL aluetiede

**Mitä tulee ensimmäisenä mieleen kun
puhutaan Etelä-Savon luonto-, ympäristö-
ja ilmastoasioista?
Entä toisena?**

Maakuntaliiton rooli teemoissa ympäristö, ilmastonmuutos, luonto

Parannamme elinympäristön laatua sekä hillitsemme ilmastonmuutosta ja edistämme siihen sopeutumista (laki alueiden kehittämisestä .. 756/2021)

Arvioimme ympäristövaikutukset ja otamme ne huomioon viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien valmistelussa ja hyväksymisessä, parannamme yleisön tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia ja edistämme kestävää kehitystä (laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista 200/2005)

Lisäksi luontodirektiivi, lintudirektiivi, vesipuitedirektiivi, perustuslaki velvoittavat

Strategiat ohjaavat: maakuntastrategia ja energiastrategia; maakunnan ilmastotiekartta

Maakuntakaavassa ratkaisemme, miten strategiat näkyvät paikkaan sidottuna. Teemakartat.

Seuraamme ja sovellamme kansallisia ohjelmia, kuten ilmastonmuutokseen sopeutumisen suunnitelma, keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma, kiertotalouden strateginen ohjelma, maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma, kansallinen kestävä kehityksen strategia.

ja seuraamme tulossa olevia, kuten ennallistamissuunnitelma, uusi keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma, ilmasto- ja energiastrategia, YVAN uudet linjaukset.

Seuraamme myös EU:n säädöksiä ja strategioita ja niiden päivityksiä, esimerkiksi vesiresilienssistrategia, biotalousstrategia, metsäkatoasetus, EU:n ilmastopolitiikka, Roadmap towards nature credits.

Ympäristöindikaattorit maakuntastrategiassa

Uusiutuvan energian osuus 80% kokonaisenergiankäytöstä vuonna 2030

Luomupeltojen osuus Etelä-Savon peltoalasta 25% vuonna 2030

Hiilidioksidipäästöt per asukas Suomen pienimmät vuonna 2030

Metsätase (kasvu-poistuma) vuoden 2030 poistuma ei ylitä kasvua (viiden vuoden tarkastelujakso)

Pitemmän aikavälin tavoite on hiilineutraalius 2035

Energiastrategian päämäärät

Voimakas sähköistyminen

- Hiilineutraali energiajärjestelmä 2035

Energia-alan koulutus ja osaava työvoima

- Kestävä ja innovatiivinen energiateollisuuden tulevaisuus

Huoltovarmuus

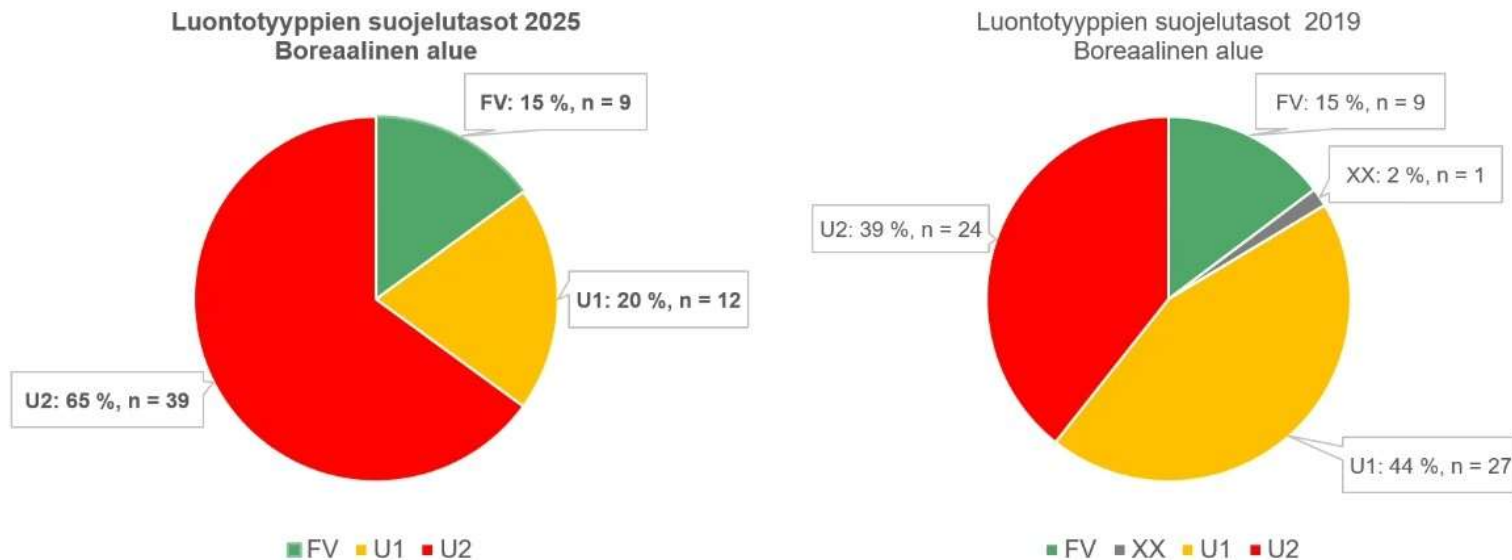
- Turvattu ja kestävä energiantuotanto sekä toimitusvarmuus

Energialiiketoiminnan edistäminen

- Vahva ja kilpailukykyinen energiateollisuus

Esimerkki ympäristön tilan parantamisesta, luontodirektiivin seurannasta: luontotyyppien tilaa ei olla onnistuttu kääntämään

Suomi Boreaalinen alue - tulokset 2025 versus 2019

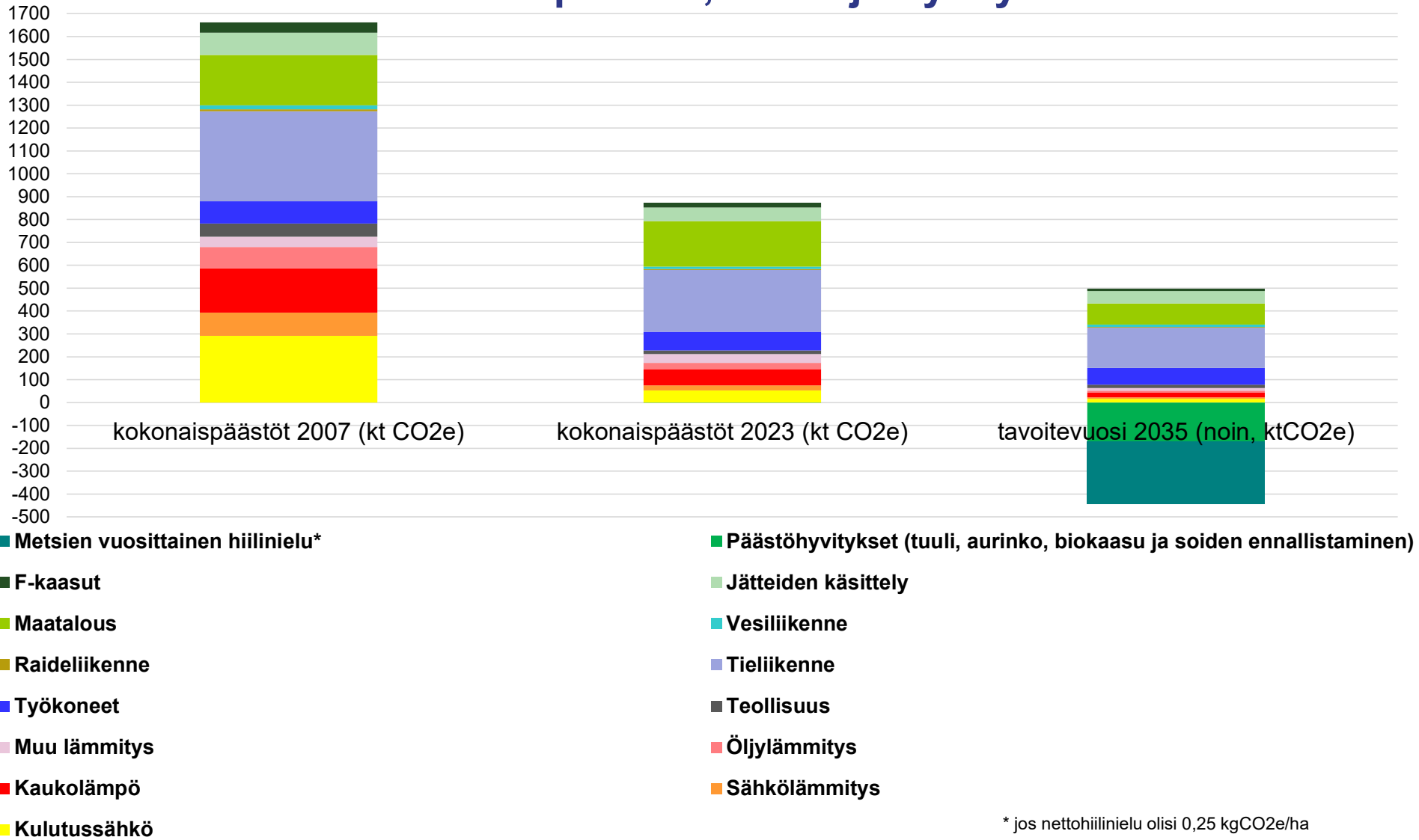
Kehityssuunnat ovat pysyneet pääosin samoina raportointikausien välillä

tyväriinen Esko (YM) (ulkoinen)

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

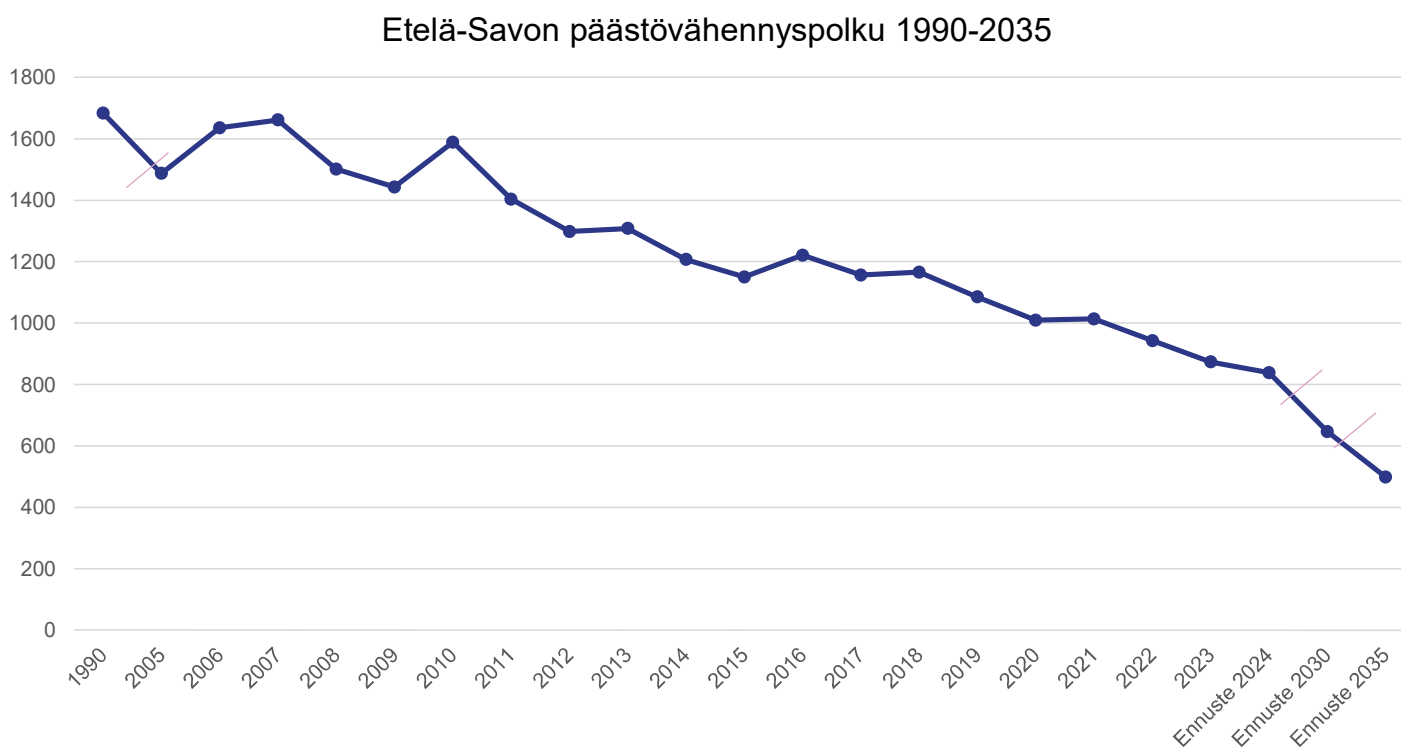
Etelä-Savon
maakuntaliitto

Etelä-Savon päästöt, nielut ja hyvitykset

* jos nettohiilinielu olisi 0,25 kgCO₂e/ha

Etelä-Savon hiilineutraalituspolku vuoteen 2035

NYT: Kuntaliiton ja Syken luontokoulutus kuntapäätäjille

- ◆ **Hyvinvoiva luonto säästää terveydenhuollon kustannuksia** – sen vaikutus mielenterveyteen, fyysiseen terveyteen ja yhteisöllisyyteen on tutkitusti merkittävä.
- ◆ **Luonto lisää kunnan vetovoimaa** – ihmiset valitsevat asuinpaikkansa luonnonläheisyyden perusteella.
- ◆ **Luonto tukee elinkeinoja ja paikallistaloutta** – matkailu, luonnontuotteet, kalastus ja mökkeily tuottavat kunnille miljoonien eurojen arvoisia hyötyjä.
- ◆ **Luonto on osa kokonaisturvallisuutta** – se auttaa sopeutumaan ilmastonmuutokseen, tukee ruokaturvaa ja luo toivoa myös taantuvilla alueilla.

Koulutus tarjoaa konkreettisia esimerkkejä ja ohjauskeinoja, joiden avulla kunta voi tehdä vaikuttavaa luontotyötä: kaavoituksesta viheralueiden hoitoon, hankinnoista koulutukseen. Samalla se auttaa tunnistamaan, miten luonto voidaan tuoda osaksi kunnan strategiaa ja päätöksentekoa.

Maksuton etäkoulutus kestää noin tunnin. Se on varattavissa ajalle 6.10.2025-31.3.2026. Koulutuksen voi järjestää kunnanvaltuuston tai lautakunnan kokouksen yhteyteen tai erillisenä tilaisuutena. Poikkeustilanteissa sitä on mahdollista kysyä paikan päällä pidettäväksi.

[-Hyvinvoiva luonto kunnan elinvoiman perustana – Luontokoulutus kuntapäätäjille](#)

Voit tilata koulutuksen kuntaasi ottamalla yhteyttä Luontokunnat-verkoston: Elina Nuuttila 1.12.2025 saakka , elina.nuuttila@kuntaliitto.fi, p. +358 50 443 1887; **Riku Lumiaro**, riku.lumiaro@syke.fi, p. +358 40 509 8654

Kysymyksiä, toiveita?

**Voit myös jättää terveiset [menti.com](https://www.menti.com) :iin
koodi 3836 4268**

